

PASSIE VOOR VERZAMELEN

OVER OBJECTEN, COLLECTIES EN VERZAMELAARS

Caroline Clifton-Mogg
met foto's van Simon Upton

CULTURELE INSPIRATIE

Hubert Zandberg verzamelt ook inheemse kunst, deels vanwege de schoonheid en deels vanwege de emotionele waarde. Hij is opgegroeid in Zuid-Afrika en zijn Londense flatje staat vol inheemse stukken, waarvan vooral de collectie hoofdtooiën opvalt die voor hem wellicht meer betekenis heeft dan voor andere westerlingen. 'Een hoofdtooi is voor mij niet zomaar een object, hij geeft je iets terug. In deze stukken liggen m'n jeugd en m'n herinneringen.' We kunnen Huberts herinneringen weliswaar niet delen, maar we kunnen wel genieten van de schoonheid van de hoofdtooiën. Ze krijgen een nog sterker effect door de elegante manier waarop hij ze heeft opgesteld. Ze dienen in het hele appartement als decoratieve elementen, gecombineerd met andere ongelijksoortige objecten om een harmonieus geheel te creëren. De een wordt gebruikt vanwege zijn kleur, de ander vanwege zijn contrasterende vorm. Versierd met kaun's en zaden en apart uitgesteld op kleine hoedenstandaards, zien ze er heel modern uit. In één kamer zien we een sterk arrangement waarbij verscheidene hoofdtooiën gecombineerd worden met verschillende voorwerpen van min of meer gelijke vorm: een hoedenvorm, een bol en – heel geestig – een lamp waarvan de poot een echo is van de hoedenstandaards. In een andere draait alles om kleur: de warme kleuren van de hoofdtooiën en inheemse objecten zijn gecombineerd met een fascinerende groep. Zandberg weet dat er grenzen zijn aan wat je kunt doen: 'Je moet bij het opstellen trefzeker zijn en ook weten wanneer je moet stoppen,' zegt hij. 'Het hoeft niet altijd perfect te zijn; het is m'n tweede natuur om dingen te rangschikken, hoewel anderen dat misschien een obsessie noemen.'

Links In dit boekje van de Londense woning van binnenhuisarchitect Hubert Zandberg overheerst Afrika. Het kleuren-schema – warm goud en donkerbruin – herinnert aan het 'veld' en brengt alle elementen uit de kamer samen.

Rechtsboven Zandberg heeft een gave om mooie maar moeilijke objecten op te stellen, zoals deze hoofdtooiën en bodendaagse kunst. Elke vorm, ook die van de lamp, wordt behandeld als een zelfstandig sculpturaal stuk.

Rechtsonder In deze opvallende opstelling in het halletje is een Afrikaanse hoofdtooi van kippenveren het centrale stuk van een verticale groep die zijn effect ontleent aan kleur en symmetrie.

in de keuken is het alsof je een vogelgids bent binnengestapt: langs de wand staan glazen kistjes met opgezette vogels; uilen en alken kijken met priemende oogjes op je neer

De woning is klein, en misschien krijg je daarom wel het gevoel dat je in een 17de- of 18de-eeuws rariteitenkabinet bent beland, want alles is echt heel bijzonder. Een ander natuurliefhebster, Emma Hawkins, woont in een groot Regency-huis in Edinburgh. Talloze takken van de boom des levens zijn bij haar vertegenwoordigd, vooral het vogelrijk. Slechts eentje leeft: een babbeltjeke papegaai; de rest is opgezet en zit hoog op een stolje in glazen kistjes of onder stolpen. In de keuken is het alsof je als Alice in Wonderland een vogelgids bent binnengestapt: langs de wanden staan glazen kistjes met opgezette vogels; uilen en alken kijken met priemende oogjes omlaag van boven het Aga-fornuis. Emma Hawkins heeft iets met taxidermie en net als andere

liefhebbers van het onbezielde vindt ze het idee eerder mooi dan afstotelijk. Als ware naturalist verzamelt ze ook delen van dieren die ze opstelt op een volstrekt onmuscale wijze. Een gigantisch walvisbot staat op een rond tafeltje als een hypermoderne sculptuur. In plaats van geborduurde, zijden schellenkoorden staan er zwaarden van zwaardvissen aan weerskanten van de open haard. Een groep tere vogelschedeltjes op een laag tafeltje ziet eruit als gepolijste ivoren beeldjes, en een olifantenschedel op de grond doet dienst als een grote, ongemakkelijke taboeret. Dankzij de precisie en het oog voor detail waarmee ze alles heeft opgesteld, zien de elementen van haar hele verzameling er niet zozeer uit als natuurlijke fenomenen, maar veel meer als eerste klas kunstvoorwerpen.

Linksboven Opgezette vogels boven op twee gelijke kasten flankeren een portret van Mona Gubrie, geschilderd door Se John Helier Lander, dat boven de open haard hangt. Op de vloer staft een vogel parmantig rond, zij het binnen 'n glazen kooi.

Rechtsboven De zwaarden van zwaardvissen benadrukken de hoge spiegel; antieke schelpencollecties in kistjes staan op lage tafels; en korallen en gigantische schelpen zijn als ornament gebruikt: al met al een perfect voorbeeld van hoe je natuurlijke curiositeiten kunst integreren in een huiselijke omgeving.

Rechts Op de tafel staat een houten schaal met cricketballen, glimmend gepoetst op heel wat cricket-pantaloons; aan de wand hangen de schedels van een dromedaris en een buffel, samen met een vogel in stortvlucht. Veen en gedroogde takken vormen een alternatief boeket.

INSTINCTIEVE KUNST

Ook in de verzamelingen van de Londense aartsverzamelaar Hubert Zandberg domineert, zij het op wat kleinere schaal, de aard van de opstelling. Volgens Zandberg kunnen de verzamelingen er alleen goed uitzien als je ze volgens de Franse traditie opstelt. Het woord *enssembler* lijkt hier toepasselijker, en kan wellicht beter vertaald worden als 'de kunst van het etaleren' dan als gewoon 'dingen bij elkaar zetten'. Zandbergs verzamelingen beheersen z'n kleine appartement, en hij brengt z'n stelling goeddeels in de praktijk. Zo zijn in een hoekje van de keuken caravan-vaantjes, minivlaggetjes, speelgoedauto's,

gekleurde linten en een vrolijk modelparkietje samengebracht in een uitbundige groep die verbonden wordt door kleur, met name geel. En in de badkamer vinden we een fris schema van zwart en wit met natuurlijke objecten, foto's en zelfs rollen wc-papier. Zoals Zandberg zegt: 'Het gaat erom dat je een stemming creëert. Voor de Fransen is dat een tweede natuur; de kunst van het opstellen staat daar hoog aangeschreven en er is plaats voor. Sommige mensen voelen zich geïntimideerd door de wijze waarop een binnenhuisarchitect zijn collecties opstelt, maar goed, een ander deinst terug voor sierkussentjes. Jij bepaalt hoe je je

collectie toont en jij bepaalt de formule. Ik wil een relatie creëren tussen de elementen en verscheidene objecten en gebieden in de context betrekken. Als ik een verzameling opstel, kies ik meestal een thema zodat je meteen ziet wat ik bedoel. Maar de opstelling moet ook weer niet te gekunsteld zijn – hoewel eigenlijk alle kunst gekunsteld is, en hoe.' Zandberg vindt dat begrip van architectuur en ruimte aan te leren is, maar dat een binnenhuisarchitect ook een aangeboren gevoel voor de kunst van het decoreren moet hebben, 'anders blijft het los zand'.

Links Alleen een geboren deconteur als Hubert Zandberg kan een zo grote variëteit aan voorwerpen zo levendig opstellen. Contrast in vorm, materiaal, voorwerp en thema is het sleutelwoord. Geen oppervlak blijft onaangenaak – en het heeft effect.

Rechts De badkamer is een schoolvoorbeeld van hoe voorwerpen met elkaar te maken moeten hebben. De ruimte is klein, zodat er geen kleur is toegestaan: alles moet binnen het zwartwitte en neutrale schema vallen.

Linksboven Een groep fraai bewerkte objecten is door Emma Hawkins op een glazen tafel genangschikt. Het verbindende thema, been en ivoor, wordt versterkt door de keuze die ze heeft gemaakt: een fraai bewerkte doosje, een kleine bolle en een oude bestek. Bij alles valt er iets te mijmeren.

Rechtsboven Het loont altijd om ook zeer kleine objecten te tonen; vaak is schoonheid in miniatures het mooist. Hier liggen drie onverwante objecten op een vlekkelig grijze ondergrond met de nodige aandacht voor hun vorm binnen de gehele opstelling.

Rechts Been en hoorn, twee uiterst flexibele materialen, zijn door de eenen heen gebruikt voor zowel decoratieve als functionele objecten van allerlei aard. Hubert Zandberg heeft hier op een natuurlijke ondergrond allerlei met de hand gemaakte objecten opgesteld, die stuk voor stuk uniek zijn.

ONTWERP VAN DE ACHTERGROND

Compacte opstellingen zijn ook aan te raden als een verzameling uit stukken van één materiaalsoort bestaat, bijvoorbeeld zilver, schildpadschild of ivoor, die echter wel verschillen in thema, vorm en design. Dicht bij elkaar krijgen ze een samenhang die ze anders wellicht zouden missen. Ook de achtergrond speelt hierbij een belangrijke rol; Peter Hone toont zijn collectie ivoor op een donker houten bureau en Hubert Zandberg doet het tegenovergestelde door alles op een natuurlijke ondergrond van linnen te leggen. Geen van beiden nemen ze genoeg met middelmaat als het om het design van hun opstellingen gaat.

Hunt Slonem, kunstenaar in hart en nieren, zoekt de grenzen op van de acceptabele groep. 'Als je maar genoeg van iets koopt, ook al zijn een paar dingen spuuglelijk, dan ziet het er als geheel prachtig uit,' beweert hij. Deze methode wordt breeduit gedemonstreerd in zijn reusachtige atelier, waar de meeste dingen en masse staan opgesteld, wat in zijn geval veel massa betekent. Zo staat er een verzameling glazen kandelaars te dringen op een lange eettafel. Ze verschillen in hoogte en design en

vormen geen paren; het zijn grotendeels losse exemplaren, maar hun effect wordt versterkt doordat ze ongekunsteld, inclusief gebogen kaarsen, op een rommelige manier staan opgesteld.

Grote objecten vragen een andere oplossing. Of ze nu samen of apart worden getoond, ze moeten genoeg ruimte krijgen om vrijelijk te kunnen ademen; te dicht op elkaar gepakt, vallen ze weg en verliezen ze hun betekenis. De grote foto's die Vicente Wolf verzamelt, zijn stuk voor stuk simpel ingelijst en hebben veel ruimte om zich heen op de witte muren. Hetzelfde principe schuilt achter de opstelling van engelenbeeldjes en andere 'verheffende' figuren van Laurent Dombrowicz en Franck Delmarcelle. Ze zijn zorgvuldig door het huis heen geplaatst als individuele stukken die echter wel met elkaar en de andere gegroepeerde collecties in verband staan.

Grote stukken moeten ook een tegenwicht krijgen in andere stukken of groepen van eenzelfde gewicht en proporties. Deze formule wordt gehanteerd door Jerry en Susan Lauren voor hun windvanden, die gecompenseerd worden door het simpele, maar krachtige hedendaagse meubilair dat hun woning versiert.

Boven, uiterst links Deze kleine maar bezoverende groep glas en keramiek is door Polly Dickens als een Oud-Grieks koor zo opgesteld dat de details van elk stuk goed zichtbaar zijn; kleur en textuur komen maximaal tot hun recht.

Onder, uiterst links Hunt Slonem houdt niet van half werk; zoals bij het spel waarbij je geblinddoekt moet raden wat je voelt, heeft hij hier een groep met uitgeknipte contrasten samengesteld.

Links Voor Hubert Zandberg ligt de pret van het rangschikken in de combinatie. Hier zien we een van zijn complexere tableau van structuren: warm en koud, ruw en zacht. Bewerkt hout, gestreepte stekels, zachte bollen en een vogelnetje geven in één adem een complete biologische.

MATERIALEN EN CONTRASTEN

Een ander belangrijk middel bij het opstellen, is het groeperen van stukken op grond van hun contrasterend materiaal. Dit is niet hetzelfde als het samenbrengen van een collectie ivoor of zilver; het berust op het gebruik van verschillende structuren die samen eenzelfde weerklink geven als een decoratieschema waarin hard gecombineerd is met zacht, of warm met koud. Hubert Zandberg en Hunt Slonem vormen een categorie apart als het om structuur gaat. Zandberg maakt graag 'structuurschilderijen' van zijn opstellingen: zo combineert hij hoorn met hout, schelpen met leer. Hij zegt dat 'de lol in juxtapositie schuilt: het samenbrengen van metaal en hout'. Slonem daarentegen bouwt de structuur op precies op dezelfde manier waarop hij een kunstwerk benadert. Een stilleven uit zijn verzameling kan bestaan uit een combinatie van schelpen en sculpturen van gips, marmer en porselein, elk weer anders van structuur – sommige glanzend, andere mat – en elk element voegt extra waarde aan zijn buurman toe.

Hoewel het opstellen van een verzameling van werk van één kunstenaar – bijvoorbeeld lampen van de Amerikaanse glasmaker Louis Comfort Tiffany – een tonig kan zijn, kan het ook zeer effectief zijn als het design en de patronen subtiel en gevarieerd genoeg zijn. Dit soort groeperen op naam werkt vaak het best bij kleine stukken, zoals keramiek of zilver. Zo ziet het helder gekleurde 20ste-eeuwse aardewerk, zoals dat van Carlton Ware of Clarice Cliff, er altijd het mooist uit als het in een groep staat. Wanneer je zo'n verzameling als geheel bekijkt, is het leuk om zowel de verschillen als de overeenkomsten van dichtbij te kunnen zien.